

Erjavec je bil izključno lirik, a ni bil vedno osebno-liričen, temveč so ravno njegove objektivno lirске pesni najlepše, kar je napisal. Njegova zelo krepka naravna inteligentnost, očiščena v dolgi in najboljši šoli — tuje pesništvo je poznal jako dobro — ter nenavadno vestno in tankočutno delo je rodilo ono moško zrelost, ki jo vidimo v nekaterih njegovih pesmih. Nočem z lažjo in pretiravanjem delati prijatelju usluge, ker je visoko nad nami, ki se lovimo za slavo in potimo za gladko frazo, toda resnica je, da spada na primer pesem „Starec“ med najlepše, kar jih sploh imamo, po resnični globokosti čuvstva in po preprosti dovršenosti oblike:

Dehteča zemlja moja, raj srca nekoč,
in tvoja grud tako deviško mlada! —
nocoj te ljubim, kakor še nobeno bridko noč,
nocoj, ko žalost mi v žilave ude pada
in srka jim poslednjo kri in moč.

Razširim čezte težke roke naj
v pozdrav in blagoslov — čez sive senožeti,
čez blede ravni in čez poljski raj;
tu s trdim trudom tebi, grudi sveti,
zakopal pot in kri sem svojo v mehki naročaj.

Saj moja še nocoj si, moja — zemlja ti.
A jutri —. Sin že svoje voli vpreže,
čez rosni pot, čez mojo srčno kri
v jutranji hlad kadeče brazde vreže
in moja mrtva moč v njegovih žilah oživi.

Kdo je še opeval ta moment kmetovega življenja in kdo bi ga znal tako? Ko bi ne bil napisal drugih pesmi razen te in onega „Jutra“, polnega svežosti in življenjske radosti, bi bil vreden, da se izda v posebni zbirki.

Ta zbirka bi bila izšla lepša in popolnejša, ko bi bilo nebo hotelo še malo počakati s svojo zadnjo in vse končujočo besedo. Ko je Erjavec šel kot mlad duhovnik iz semenišča, je bil, dasi bolehen, poln

najlepših nad in najdrznejših načrtov, kakor jih pač zna zasanjati mlado srce. Zavedal se je, da stopa sedaj šele v življenje in da je sedaj trenutek, ko mladost dozoreva. Z zanosom je šel učiti in živeti evangelij, in ker je bil preresen in preglobok, da bi pojmoval krščanstvo le od njegove poeta navdihujoče strani, se je dal ljudstvu, ki ga je znal ljubiti celega; Bogu, kar je božjega, ljudstvu, kar je njegovega; tudi pesniku ni v tej službi slabo. To pričajo njegova pisma.

Toda komaj je kaplanoval nekaj mesecev v Žužemberku, je nenadoma prišla zadnja bolezen; bežal je na jug k morju in k solncu, a šel je tja umret. Ni mogel in ni hotel verjeti, da je konec že tu, ko je šele začel živeti, a zgodilo se je tako, kakor je govoril v „Slutnji“:

Jeremija stal
bo sklonjen na grobeh,
zadnjič bič bo pal.
In tákrat v težkih dneh
umre mladost.

Bič je pal in mi razumemo Jeremijeve solze, ko vidimo, kako pada pod bičem vse, kar je lepo in veliko.

Mladega poeta so pokopali na Velikem Lošinju, daleč od Posavja, ki ga je rodilo 30. junija 1887. in kjer stoji na Brodu pod lepo Šmarno goro njegova mala hiša; tam prebivajo še sedaj njegova mati in njegov oče in njegovi bratje.

* * *

Sedaj je pri nas pomlad in vse, kar pomlad nosi. Na moji mizi pa so še skoro mokra prijateljeva pisma, ki je umrl. On je prvi, ki mi je iztegnil roko z one strani in me kliče. Meni je po njem kakor samotnemu ptiču, ki truden leti pod mrkim nebom in išče izgubljenega gnezda.



Jutranja.

Zložil Silvin Sardenko.

Živa pesem
iznad polja
k nebu gre;
ž njo, škrjanec,
tvoje pevsko
gre srce.

Ko bi mogel
s tabo kvišku
nad polje;
da bi videl,
kak se pesmi
ti rode.

Krasen mora
biti gori
paradiž:
više plavaš,
lepšo pesem
gostoliš.

A tu doli
jeli, pevec —
hud je križ:
Kakor kamen
v grudo padeš —
in molčiš ...

